

A Lánchíd őse, a pest-budai hajóhid.

HAJDAN ÉS MOST.

Akik két krajeár miatt ellenezték a Lánchíd építését. — Hol tartotta Mátyás király a lovagi tornákat. — Toldi Miklós fegyvereit mutogatták a Bécsi kapu boltívei alatt.

Öreg emberek, akik szeretnek visszanézni a múltba, amely „a megszépítő messzeség” ködén át szebbnek, elevenebbnek és boldogabbnak tűnik, gyakran így sóhajtának fel:

— Hej, az én időmben! Máskép volt ez hajdan!

A nagyapák különösen a mai modern építkezések ellen fakadnak ki bosszusan. Sehogyse tetszenek a hatemeletes házak, a száguldó autók, repülőgépek, a lázas sietőség, zaj és örökös készülődés.

— Mennyire más volt az élet hajdanában! — így a nagyapók és az unoka önkénytelenül is kíváncsi lesz arra az elmúlt, érdekes korszakra, amelyet ilyen szívből sóhajt vissza a múlt század embere.

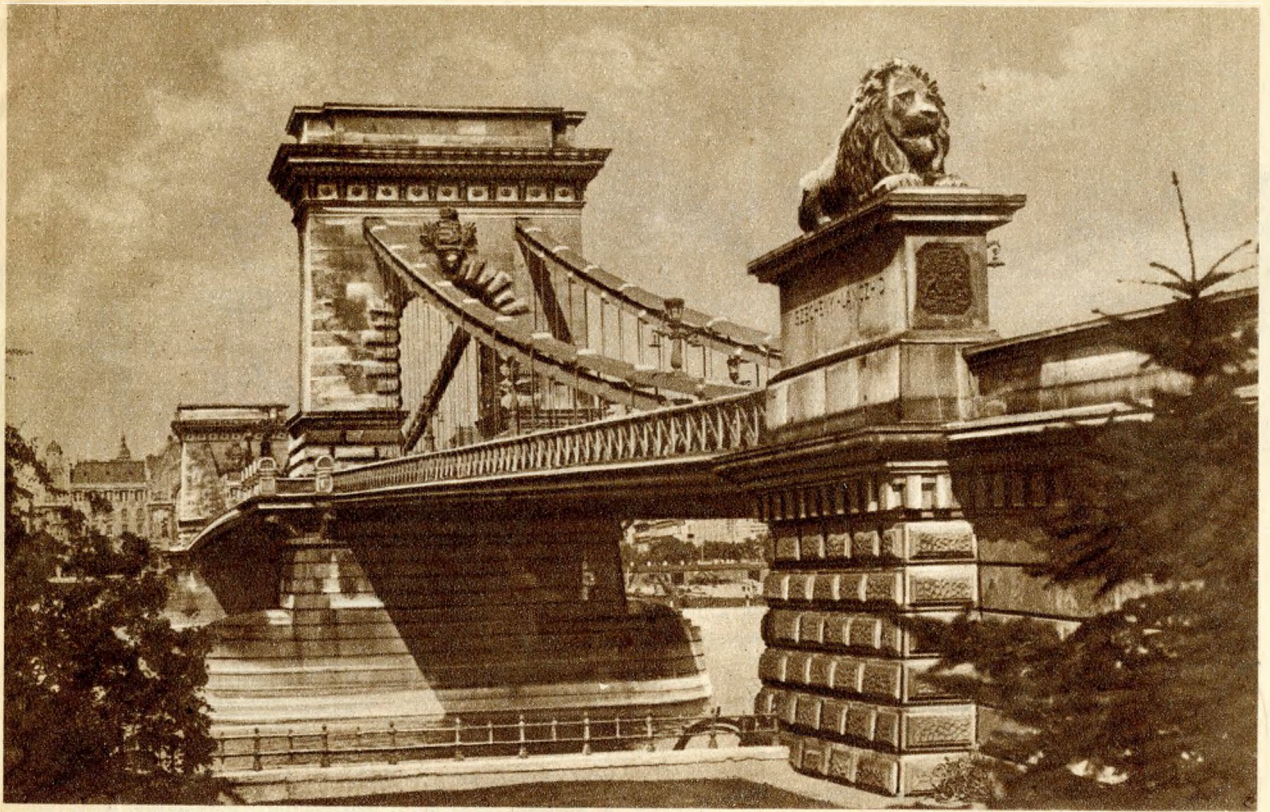
Nos, nem árt egy sétát tenni visszafelé, csakugyan annyi veszteség ért volna bennünket?

A mai Lánchíd helyén, a Vigadó és a Várkert között állott a Lánchíd őse, a hajóhid. Kis halászcsonakok sorakoztak egymás mellé és rajtuk lefektetve a meglehetősen primitíven ácsolt deszkapalló és a korlátok, hogy a polgár, aki Budáról vagy Pestről át akart sétálni, hullámverés idején bele ne pottyanjon a Dunába. Ha azután hajó

jött, szépen elsétált a hid közepe, hogy utat nyisson. A hajóhidat különben is csak nyáron lehetett használni, télen felszedték, hogy be ne fagyjon, így azután a jó budaiak vagy pestiek várhattak tavaszig a vizekkel, addig elzárta őket egymástól a Duna.

A honvédelmi minisztérium helyén gabonarakta állt.

A hajóhid helyén áll a Lánchíd.

És mégis! Ebben az időben is nagyszámmal akadnak előkelő nemesek, akiknek nem tetszett az ujmódi híd, melyet 1839-ben kezdett építeni Széchenyi, Clark Ádám vezetése alatt. A kifogásuk nem annyira a híd, mint inkább a hidpénz ellen irányult, mert a hidvámot nekik is meg kellett fizetni, míg a hajóhídon ingyen sétálhattak át, ha felmutatták a nemesi levelüket. Még elgondolni is hihetetlen: ezekért a két krajcárókért akadt veszedelmes ellenzéke Széchenyinek, akit meg akartak gátolni a híd felépítésében!

Aki a királyi vár alatt sétált, bizonyára gyönyörködött már a szép díszkútban, amely a várkertet zárja el a dunaparti sétánytól.

Ennek a kútnak a helyén állott a híres Ferdinánd-kapu, amelyen át a mai Széchenyi Antal-térről a vár udvarára vezetett egy út. Ferenc József alatt, amikor a vár építését befejezték, lebontották a Ferdinánd-kapút, amelyen át gyönyörű kilátás nyílt a régi, romantikus Tabánra és a Gellérthegyre.

Másik nevezetessége volt a régi Buda-Pestnek a Bécsi-kapu, másnéven szombati vagy zsidó kapu. Erzsébet királynő 1380-ban parancsot adott ki, hogy minden kereskedő, aki e kapun át a Várba jön, a Nyulak-szigetén lakó apácák részére vámost tartozik fizetni. Ennek a kapunak a csudájára jártak a régiek. Nem azért, mintha építészeti remekmű lett volna, hanem, mert a boltíve alatt Nagy Lajos hős vitézének, Toldi Miklósnak a fegyverei, láncos vasgolyója és a buzogánya voltak láthatók. A mohácsi csata-vesztés hírére II. Lajos ifju özvegye, Mária királyné, összes kincseit szekerekre rakatva, 1521 aug. 31-én ezen a kapun át menekült Bécs felé.

A lebontott kapu sok vihart látott vastag oldalfalai ma is állanak még. Háttérben látható a régi várórség helyéről ide helyezett evangélikus templom.

A mai honvédelmi minisztérium helyén állott a csász. kir. várórség épülete. Rideg kasszárnya volt ez, körülötte ágyuk ásítottak és szuronyos strázsa sétált föl-alá, rémítgetve a jó budai polgárokat. Még régebben, az osztrák uralom előtt, Mátyás király idejében itt, a mai Disz-téren rendezték a fényes ünnepeket és a lovagi tornákat. Ezért is maradt meg a neve: Disz-tér. A minisztérium helyén.

A honvédelmi minisztérium.

A Bécsi-kapu hajdan és most.

akkor emelvény állott, amelyen Mátyás és a kísérete foglaltak helyet és nézték végig a gyakran halálos kimeneti párviadalokat. És itt egzecirozott a vasfegyelméről híres fekete sereg is.

Ha már ennyire visszamegyünk a multba, nem lesz érdektelen megnézni, hogy festett a régi királyi Vár?

A királyi várpalotát ugyanazon a helyen, ahol ma áll, még IV. Béla kezdte el építeni. Akkoriban a Várhegyet még Pesti Ujhegynek nevezték. Az akkori viszontagságos idők azonban nem kedveztek az építkezésnek. Igazi fénykorát a Vár Mátyás király uralkodása alatt érte el. A külföldi követek csodákat meséltek a márványíves termekről, a legendás könyvtárteremről és a különböző díszes szobákról, amelyeket a törökök feldúltak, tönkretettek. Ferenc József uralkodása idején sem képezett még olyan zárt négyszöget a várudvar, mint ma. A várudvar közepéről ut vezetett le a Szarvas-térre (a mai Szebeny Antal-tér). Ez a lejtős utat, amelyen főleg lovasok közlekedtek, betemették és a képünkön jobboldalt látható épületrész került a helyére, amely jelenleg a kormányzó lakása.

A Vár alatt még Mátyás idejében sok titkos alagut épült. ezek közül egy, mint ez köztudomásu, egészen

Visegrád-ig elvezetett. A titkos alagutak legnagyobb része beomlott, a lejárójukat betemették, úgyhogy nem lehet rájuk találni. Pedig idegenforgalmi szempontból nem ártana feltárni néhányat és a külföldi előtt mint kuriózumot mutogatni a kíváncsi globetrottereknek.

Végül emlékezzünk meg a híres Bizánczi-kapuról, melyet később Vizi-kapunak is hívtak. Az 1686-os ostrom alatt ez volt a törököknek a legerősebb védelmi pontjuk. A kaput 1897-ben lebontották, helyére modern, boltíves, kisebb kapu került, de a lőrészekkel ellátott fal ma is látható, a mai Hunyadi János-ut végén, ahol az út a Várba torkollik. A vastag fal egyes helyein jól láthatók az ágyugolyók nyomai. Egyes részein az ágyugolyókat is bevakolták a falba a javításokat végző kőművesek.

Aki szereti a romantikát, a régi „daliás időköt“, az elábrándozhat ezeken a képeken, amelyeket elmúlt századok pora leng be. De ha őszinték merünk lenni ennél a szembeállításnál, akkor megmondhatjuk, hogy bármilyen érdekes, regényes idők is voltak azok, csak többet ér a „ma“ a „hajdannál“. A valóság a hangulatnál.